

Oponentský posudek na bakalářskou práci

I. Nerissy Buštové

Tělesné tresty v čínském starověku

Bakalantka si klade v předkládané práci za cíl porovnat náhledy na trestní právo v dochovaných normativních textech s praxí, o níž si lze vytvořit fragmentární obrázek na základě zlomků qinského a hanského práva, nalezených poměrně nedávno v hrobkách z příslušné doby. Toto srovnání je obsaženo až ve 4. kapitole, přechází kapitoly se věnují představení pramenů, náčrtu původu a vývoje trestního práva od nejstarších do po sledované období a také filozofického a historického pozadí tohoto vývoje. Tematicky a obsahově se práce do značné míry překrývá s obhájenou bakalářskou prací Víta Ulmana (2011), o níž však autorka pravděpodobně neměla žádné údaje (i přes téhož vedoucího práce).

Práce je rozvržena logicky, avšak úvodní kapitoly jsou ve značném nepoměru k vlastními jádru, čítajícím prakticky 10 stran. Je formulována vesměs jasným jazykem, který je i stylisticky přijatelný, ačkoli jsou v textu zřetelné anglicismy či vlivy jiných jazyků, z nichž bylo kompilováno. Formální stránka práce je průměrná. Citační aparát je sice vcelku standardní, avšak seznam literatury (nazvaný seznamem informačních zdrojů) je nenáležitě rozdělen na oddíl knih, periodik a internetových zdrojů (které však obsahují regulérní verze článků, pouze jsou uveřejněny v el. databázích). Vadou jsou odkazy čistě formou internetové adresy, a to i přesto, že se povětšinou jedná o citaci zdroje obsahujícího některý z etablovaných překladů textu do angličtiny nebo jiný konvenční zdroj, akorát dostupný elektronicky. Tato praxe je nepřijatelná, zvláště zvažíme-li, že tyto poměrně časté položky se nevyskytují v souhrnném přehledu použité literatury. Tu a tam najdeme zjednodušené znaky mezi tradičními (např. s. 22).

Podceněn je poznámkový aparát v tom smyslu, že na mnoha místech je autorka až příliš stručná či zachází s termíny a koncepty, které nejsou každému známy či které nejsou samozřejmé, a pokud již zvolila zběžný styl, měla by příslušné informace uvést aspoň v poznámce pod čarou; to se do značné míry týká právě hlavní kapitoly (autorka se např. vůbec neobtěžuje vysvětlit, co to je *chengdan*, k čemu odkazuje „mlatka rýže“, co je to *chong* – systém pracovních trestů není nikterak představen; není představen ani např. Xiao He, když je mu věnována stránka dvě – toto je celková metoda práce).

Částečně nefunkční je zacházení se znaky – ty jsou zbytečně uvedeny u řady triviálních slov, jako jsou názvy dynastií, kdežto v mnoha případech chybí tam, kde by bylo zapotřebí je uvést, zejména u termínů, ale i celých spojení z právních textů, jmen osob apod.; někdy to vede až k nesrozumitelnosti textu (seznam by byl příliš dlouhý; jen v kapitole 4 by měly být znaky u: *Falü dawen*, *fenshu kengru*, *zhan zuozhi*, tresty smrti *qishi*, *zhe*, *shenglu*, *dingsha* – z nichž ani já nejsem s to rekonstruovat všechny znaky –, *gong shi gao*, *fei gong shi gao*, *jiazui*, *chengdan*,

chong, yuanshu (asi = *yanshu*), *Xingfazhi*, Xiao He, *Jiuzhang Lü*, Shentu Sheng, Yingchuan, Zhang Cang, Feng Jing, Chen Zan, Zhangchang Tong, ideálně i *yue, fei, dapi*).

Jak již bylo řečeno, strukturně je práce nevyrovnaná, nicméně i jednotlivé kapitoly i celková koncepce mají své problémy. V první řadě se jedná o práci prakticky čistě kompilační. To je u bakalářské práce sice přijatelné, avšak je záhodno, aby v takovém případě byly kompilované zdroje pestřejší a vyváženější. Značná část předkládané práce je přitom v podstatě přeformulováním všudypřítomného Liu Yongpinga a, byť vcelku pochopitelně, Hulsewého. Nemyslím záhodno, aby delší sekvence odstavců byly kompilací z jediné knihy.

Kapitola pojednávající o pramenech je zde nutná, ale její stávající zpracování je víc než diskutabilní. Zapotřebí by byla regulérní pramenná kritika, včetně aspoň trochu poctivého pokusu o přiblížení datačních problémů u jednotlivých textů. Místo toho zde nacházíme nicneříkající, zoufale povrchní obsahové charakteristiky, včetně několikařádkových prezentací „filozofického poselství“ knih a izolovaných citací ve znacích a v překladu, kdy jediná věta má naznačit intenci celého díla. Podle mého soudu je to přesně to, čeho by se sinolog měl vyvarovat. Nikde také nevidíme řádné zdůvodnění, proč autorka zvolila právě uváděné normativní texty, a ne jiné (často potenciálně cennější). Tento přístup se pak nehezky zvýrazňuje tím, že autorka z velké části spoléhá na čínskou literaturu, která je známá málo kritickým přístupem k pramenům a špatným odlišováním mezi dobou sepsání textu a dobou, do níž se hlásí, popř. o níž pojednává. Relevance např. *Shujingu* pro dobu Shang, nebo i Západní Zhou, je značně sporná a musela by být velice tvrdě obhájena s ohledem na dnešní rychle se vyvíjející názory na *Shujing*. To se týká v jiném měřítku všech dalších spisů.

Pojednání o termínech souvisejících s trestním právem je povrchní. Např. klíčový termín *xing* je pojednán na půlce stránky, bez zřejmé filologické hodnoty (jiná věc je, že se autorka ani neobtěžuje uvést grafické podoby znaků a grafických prvků, o nichž mluví). Přestože zrovna na poli paleografie a historické jazykovědy došlo k překotnému vývoji a k několika změnám paradigmatu, autorka odkazuje na 60 let starý názor Yang Shudaa, místo aby si našla novější literaturu, podívala se do znakových slovníků archaických duktů, zkontualovala etymologický slovník čínštiny apod. Opravdu „překvapivé“ pak je, že na věštebných kostech je daný znak psán „bez radikálu“. Je-li to tak důležité, jak autorka tvrdí, jak je možno odbýt historickou sémantiku příslušných pojmů tak ledabyle?

Oddíly o právu za dynastií Shang a Západní Zhou jsou značně sporné; i když autorka stále mluví o „mnoha badatelích“, prakticky shrnuje názory Liu Yongpinga; dva explicitně zmínění čínští autoři nejsou uvedeni ve znacích a není ani dohledána publikace, kde tito muži své názory představili, takže vlastně není nikterak možno informaci ověřit. Zároveň je-li řeč o věštebných nápisech, bylo by záhodno zmínit i nápisy na bronzích – je možné, že nám neposkytují žádné údaje o právu, ale i to by se hodilo explicitně pojednat. Vždyť nápisy na bronzích jsou jediným skutečně věrohodným autentickým pramenem pro období Západních Zhou.

Představení legistického pojetí práva je výrazně zdařilejší (založeno na kompilaci Duyvendaka a Zádrapy, vedle obligátního Liu Yongpinga). Zato konfuciánský pohled na zákony trest je představen ve veliké zkratce a tento oddíl má skoro nulovou hodnotu (jistě proto, že není založen na žádné relevantní literatuře ani na pramenech); obsahuje řadu irelevantních informací a

floskulí. Přitom se ohledem na tzv. „konfucianizaci“ práva za Hanů by této problematice bylo záhodno věnovat zvýšenou pozornost, zejména když si uvědomíme, že tradované názory jsou velice schematické a neodpovídají příliš skutečnosti (vztah Mencia i Xun Qinga k právu je velice komplikovaný a diferencovaný).

Ústřední kontrastivní kapitola působí poněkud uspěchaně (viz i výše), jsou zde však představeny relevantní body, které potvrzují základní tezi (ovšem již dlouho známou a uznávanou), že se praxe za dynastie Qin a Han lišila. Zde zrovna bychom ovšem přivítali ukázkové příklady ze zlomků qinského a hanského práva, a to pokud možno u všech typů situace – místo všech „ilustrativních“ citací v úvodních kapitolách. Neděje se tak však, dokonce nám nejsou poskytnuty ani znakové podoby termínů.

Přes výše zmíněné výtky práci *doporučuji* k obhajobě a navrhuji hodnocení *dobře*.

V Praze, 4. září 2014

Lukáš Zádrapa